

НОРВЕЗЬКА РАДА У
СПРАВАХ БІЖЕНЦІВ

УКРАЇНЬСЬКА ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ ЛЮДИНИ

НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ Мешканцям громад, що постраждали внаслідок збройного конфлікту та внутрішньо переміщеним особам

Київ 2019

Публікація демонструє результати моніторингу дотримання права на гідний рівень життя та забезпечення соціальних послуг на місцевому рівні у семи населених пунктах, що мають особливі напрями діяльності у зв'язку зі збройним конфліктом на Сході України. Чотири з них безпосередньо постраждали внаслідок обстрілів.

Крім того, моніторингу підлягали три населені пункти, місцеве самоврядування яких змушене суттєво посилити напрями підтримки внутрішньо-переміщених осіб та інших постраждалих внаслідок збройного конфлікту категорій.

Моніторинги проводилися за інноваційним інструментом Української Гельсінської спілки з прав людини «Місцевий індекс прав людини».

В огляд також включені матеріали Центру стратегічних справ та громадських приймалень УГСПЛ щодо викликів правам людини постраждалих внаслідок збройного конфлікту та внутрішньо переміщених осіб.

Надання соціальних послуг мешканцям громад, що постраждали внаслідок збройного конфлікту та внутрішньо переміщеним особам [Аналітичний огляд за результатами моніторингу] / проф. А.Галай, Б.Мойса Л. Фурсова. – Київ: Українська Гельсінська спілка з прав людини, 2019. – 30 с.

Робочі групи моніторингових місій:

м. Добропілля – А. Безрук, Б. Мироненко, К. Соболевська;

м. Красногорівка – В. Глущенко;

с. Степне – С. Бізденежний, О. Бабкин;

смт. Мангуш та смт. Сартана – І. Курільчук, Т. Самодерженкова, А. Райкова;

м. Попасна – Д. Рева, Н. Кожина, М. Давидова, В. Плетенко;

м. Щастя – Д. Рева, Н. Кожина, Ю. Полехіна.

НОРВЕЗЬКА РАДА У
СПРАВАХ БІЖЕНЦІВ

Моніторингові місії та підготовка цього огляду здійснювались в межах проекту «Посилення захисту прав людини та основоположних свобод внутрішньо переміщених осіб та постраждалого внаслідок конфлікту на Сході України населення». Моніторинг та видання цього огляду стало можливим за сприяння Норвезької ради у справах біженців (NRC) за фінансової підтримки Європейського Союзу. За зміст публікації відповідає лише Українська Гельсінська спілка з прав людини, та вона жодною мірою не відображає офіційну точку зору Норвезької ради у справах біженців та Європейського Союзу.

НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ

МЕШКАНЦЯМ ГРОМАД, ЩО ПОСТРАЖДАЛИ
ВНАСЛІДОК ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ
ТА ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИМ ОСОБАМ

З М І С Т

ПЕРЕДМОВА	5
1. ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД МОНІТОРИНГУ	6
Важливість оцінки реалізації прав людини у громадах, що постраждали від збройного конфлікту	6
Огляд інструменту «Місцевий індекс прав людини»	6
Гідний рівень життя	8
Соціальний захист для вразливих категорій.	8
Специфікація моніторингових Місцевого індексу прав людини у різних типах населених пунктів і безпосередні акценти цієї групи моніторингових	9
2. ЗАГАЛЬНІ РЕЗУЛЬТАТИ МОНІТОРИНГУ	10
селище Сартана (м.Маріуполь)	10
місто Щастя	11
місто Добропілля	12
місто Попасна	13
селище Мангуш	14
село Степне	14
місто Красногорівка	15
3. ОКРЕМІ АСПЕКТИ МОНІТОРИНГУ	16
Оцінка потреб в отриманні соціальних допомог та соціальних послуг	16
Вивчення потреб населення міста Попасна через вуличні та квартальні комітети	16
Чи враховані результати громадських слухань, що пройшли в Красногорівці?	17
Чи вивчає влада Красногорівки соціальні потреби мешканців?	17
Оцінка потреб мешканців смт Сартана в Маріупольській міській раді	18
Місцева політика з подолання бідності	18
Сартана в довгострокових рішеннях Маріуполя з подолання бідності	19

Довгострокові рішення інтеграції та соціальної адаптації внутрішньо переміщених осіб в Добропіллі	20
Співпраця з благодійними та іншими організаціями на подолання бідності	21
Право на житло	21
Забезпечення тимчасовим житлом внутрішньо переміщених осіб в Попасній	22
Ресурсний центр для мешканців багатоквартирних будинків в Добропіллі.	22
Послуги сім'ям з дітьми	22
Рейди на захист прав дітей	23
Послуги з реабілітації дітей в Попасній та населених пунктах району	23
Доступність соціальних послуг	24
Мобільні офіси соціальних установ.	24
Доступ маломобільних груп до соціальних та адміністративних установ	25
4. ОГЛЯД СПРАВ ГРОМАДСЬКИХ ПРИЙМАЛЕНЬ УГСПЛ ТА ЦЕНТРУ СТРАТЕГІЧНИХ СПРАВ ЗА НАПРЯМОМ ЗАХИСТУ ПОСТРАЖДАЛИХ ВНАСЛІДОК ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ.	26
Необґрунтовані відмови у щомісячній адресній допомозі для покриття витрат на проживання, у т.ч. оплати ЖКГ	26
Причини вимушеного переселення треба доводити в суді	26
У Запоріжжі напрацьовано механізм повернення пенсійних виплат.	27
Визнання трудового стажу та призначення пенсії внутрішньо переміщеної особі	27
Поновлювати «заморожені» пенсійні виплати доводиться через суд.	28
Судова справа щодо відшкодування моральної шкоди	28
Справи про компенсацію за втрачене або зруйноване житло.	28
Поранені особи дискриміновані за місцем проживання	29
5. РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПОЛІПШЕННЯ ДОСТУПУ МЕШКАНЦІВ ГРОМАД, ЩО ПОСТРАЖДАЛИ ВНАСЛІДОК ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ ТА ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ ТА СОЦІАЛЬНИХ ДОПОМОГ ТА СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ.	30
Забезпечення прав постраждалих внаслідок збройного конфлікту:	30
Забезпечення гідного рівня життя внутрішньо переміщених осіб:	30
Впровадження мінімальних соціальних стандартів:	30
Спроможність громад реалізовувати законодавчі соціальні гарантії:	30

ПЕРЕДМОВА

УКРАЇНЬСЬКА ГЕЛЬСІНСЬКА СПІЛКА з прав людини від самого початку збройного конфлікту здійснює системний моніторинг діяльності органів влади з подолання його наслідків та забезпечення прав людини.

Одним з таких аспектів є дотримання місцевими органами влади та органами місцевого самоврядування соціальних прав мешканців населених пунктів, що постраждали внаслідок збройного конфлікту та внутрішньо переміщених осіб.

Основою цього аналітичного огляду стали моніторингові візити до населених пунктів Донецької та Луганської областей, що зазнали обстрілів та руйнувань за наслідками бойових дій, мешканці яких стали жертвами збройного конфлікту. Для порівняння здійснювався моніторинг діяльності місцевої влади в населених пунктах, де проживають внутрішньо переміщені особи. У якості моніторингового інструментарію використовувався Місцевий індекс прав людини – універсальна методологія оцінки забезпечення прав людини органами місцевого самоврядування, а саме його розділи Гідний рівень життя та забезпечення соціальних гарантій окремим категоріям. Водночас огляд складають матеріали Центру стратегічних судових справ УГСПЛ та нашої мережі приймалень, які ілюструють виклики правам людини, з якими зіштовхують жертви збройного конфлікту.

Пропонований огляд було підготовлено в межах проекту «Посилення захисту прав людини та основоположних свобод внутрішньо переміщених осіб та постраждалого внаслідок конфлікту на Сході України населення». Ми щиро вдячні Норвезькій раді у справах біженців за підтримку у виданні цього огляду.

Одночасно висловлюємо вдячність Харківській правозахисній групі, Правозахисній групі «СІЧ», нашим колегам з громадських приймалень УГСПЛ Запоріжжя, Маріуполя, Покровська за проведення моніторингових місій та збір необхідних для підготовки цього огляду даних.

1. ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД МОНІТОРИНГУ

ВАЖЛИВІСТЬ ОЦІНКИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ У ГРОМАДАХ, ЩО ПОСТРАЖДАЛИ ВІД ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

Рух країни у напрямі реформ супроводжується полярністю оцінок їх результативності та ефективності. Від переможних реляцій влади про успішність змін та їх незворотності, до фатального рівня недовіри до кожного з починань.

Сьогодні місцеве самоврядування отримує повноваження і фінансові можливості для того, щоб питання щодо реалізації прав людини ставилися і до цих органів. Це означає, що відповідальність місцевої влади перед громадами підвищена, а громади, у свою чергу, будуть брати участь у моніторингу діяльності місцевого самоврядування з позицій дотримання прав людини.

У цьому зв'язку, формування методології оцінки заснованої на підході прав людини є вкрай актуальною. По-ідеї, будь-які зміни мають наблизити послуги до користувача, а також зробити їх максимально зручними, відкритими та швидкими. Децентралізація як реформа сама по собі і як рамка для змін в інших сферах показує, що цього можна досягти, коли послуги стануть ближчими до місця проживання. Отже, основною одиницею реалізації інтересів людини стає територіальна громада.

Особливий виклик моніторингів – бути адекватними стану справ у населених пунктах, що постраждали від збройного конфлікту. Адже коли навіть міста, що безпосередньо не були охоплені бойовими діями мають перебудувати свої місцеві політики для реалізації прав нових категорій своїх мешканців (внутрішньо-переміщених осіб, учасників бойових дій, членів сімей загиблих чи постраждалих під час збройного конфлікту), то у населених пунктах, які зазнали обстрілів, крім того, постає проблема руйнувань соціальної інфраструктури, недостатності ресурсів через фактично зупинку або стагнацію місцевої економіки. До того ж, в багатьох населених пунктах визначальний вплив на управлінську діяльність мають – військово-цивільні адміністрації¹. Разом з тим, у декількох населених пунктах, де здійснювався моніторинг продовжують діяти органи місцевого самоврядування, що були обрані ще у 2010 році, що має безпосередній вплив на вироблення місцевих рішень, в тому числі в сфері забезпечення соціальних прав та надання соціальних послуг.

Фактично, місцеві органи влади в таких умовах, виконують кілька паралельних завдань: діяльність спрямована на безпосереднє подолання наслідків збройного конфлікту – оцінка потреб постраждалого населення та задоволення цих потреб; діяльність зі здійснення місцевої політики в умовах реформ – охорона здоров'я, соціальна політика, інше.

Огляд інструменту «Місцевий індекс прав людини»

Місцевий індекс прав людини (МІПЛ) – [моніторинговий інструмент](#), що дозволяє проілюструвати впровадження реформ на місцевому рівні через підхід заснований на правах людини.

Моніторинг провадиться представниками місцевих громадських об'єднань за координації та навчальної підтримки УГСПЛ. Інструмент передбачає виставлення бальної та відсоткової оцінки зусиллям місцевої влади з забезпечення прав людини у кожному напрямі оцінювання.

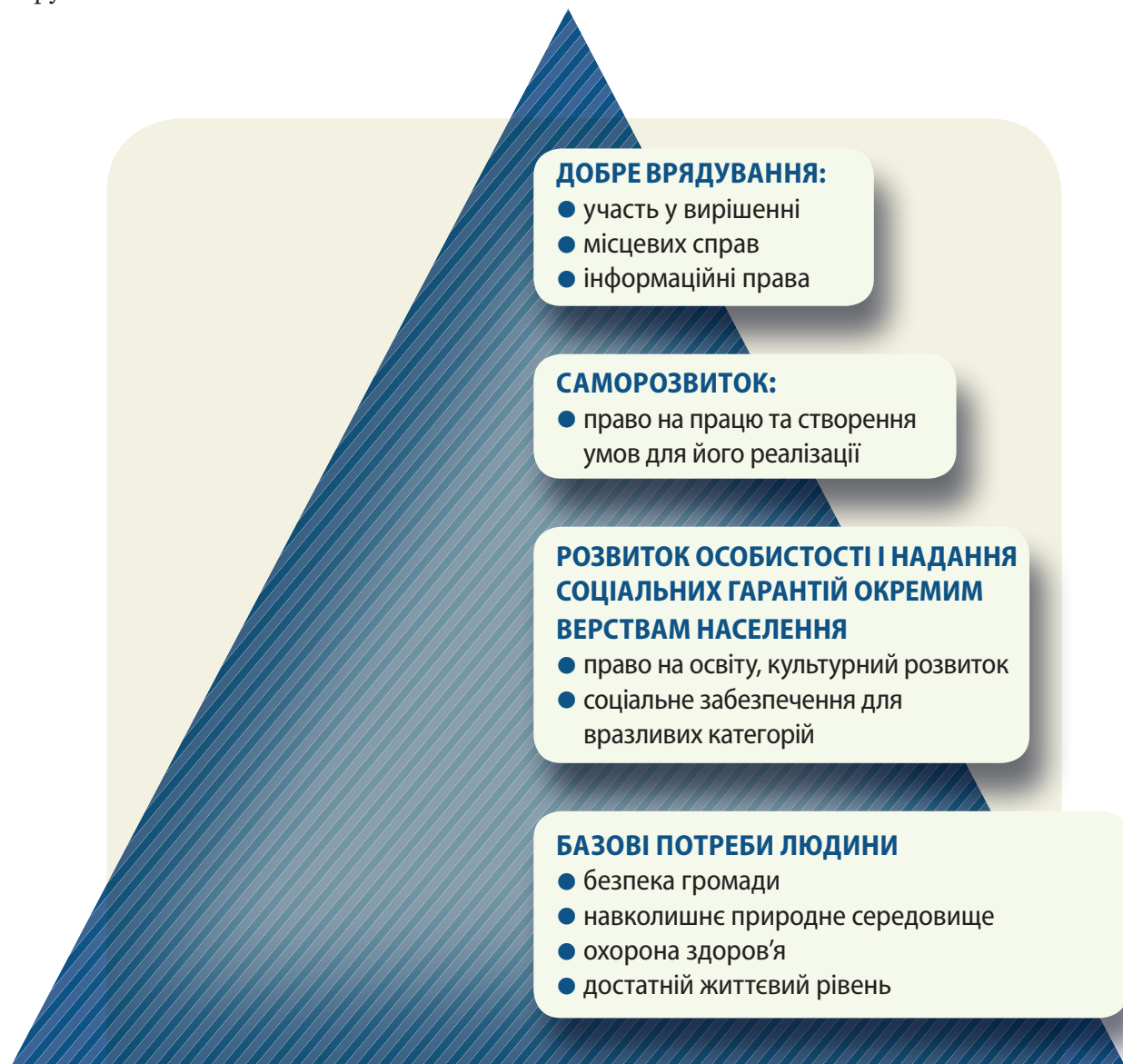
¹ Військово-цивільні адміністрації – це тимчасові державні органи у прилеглих до військового конфлікту населених пунктах, призначені для забезпечення дії Конституції та законів України, забезпечення безпеки і нормалізації життєдіяльності населення, правопорядку, участі у протидії актам збройної агресії, диверсійним проявам і терористичним актам, недопущення гуманітарної катастрофи. Військово-цивільні адміністрації населених пунктів утворюються в одному чи декількох населених пунктах (селах, селищах, містах) (детальніше див. Закон України «Про військово-цивільні адміністрації»)

За результатами кожного моніторингу місцева влада має перелік рекомендацій до покращення власної діяльності; ОМС з цього та інших регіонів бачать невідворотність власного оцінювання і одночасно – інструментарій самооцінки, перелік способів вирішення складних проблем, з якими стикаються щодня; місцеві громадські інституції та представники осіб, чиї права порушені мають контрольний перелік вимог до місцевої влади та можуть обрати спосіб захисту прав мешканців місцевої громади.

Зацікавленими сторонами від системи місцевого моніторингу прав людини є, з одного боку, особи, які отримують послуги щодо реалізації їхніх прав, активісти місцевих громад, недержавні організації, з іншого – персонал організацій, які надають послуги територіальній громаді, працівники органів місцевого самоврядування, місцеві виборні посадові особи.

Дев'ять напрямів МІПЛ пропонують, свого роду мапу забезпечення громадою прав людини та, як наслідок, демонструють перспективи та виклики запроваджених реформ. Від безпечного середовища та належного водопостачання, до здійснення демократії участі та якості наданих адміністративних послуг.

Гнучкість методології дозволяє швидко реагувати на зміну «ландшафту прав людини» у визначених сферах. Більше того, порівняння ситуації у різних населених пунктах, регіонах, – дозволяє пропонувати рекомендації для змін на національному рівні. В умовній Піраміді прав людини на місцевому рівні показано основні напрями, що включені в інструмент МІПЛ.

Індикатори методології базуються на стандартах міжнародних та регіональних договорів у сфері прав людини, актах національного законодавства та стратегічних документах. Методологічна основа інструменту дозволила виокремити компоненти, які стали складовими якісної оцінки кожного напрямку.

Оскільки предметом цього огляду є надання соціальних послуг постраждалому населенню, а отже, дотримання соціальних прав, для моніторингу було обрано два напрями – гідний рівень життя та забезпечення соціальних гарантій окремим категоріям.

ГІДНИЙ РІВЕНЬ ЖИТТЯ

Цей розділ дає можливість оцінити здійснення місцевої політики в напрямі подолання бідності та забезпечення права на житло, а також географічну доступність соціальних установ та соціальних послуг.

Комітет із соціальних прав Ради Європи звертає увагу держав на необхідність проведення аналітичної та моніторингової роботи щодо рівня бідності, загроз опинитись за межею бідності та забезпечувати для груп, що опинились у ситуації соціального відчуження доступ до медичних послуг, зайнятості, необхідного навчання, в тому числі через залучення громадянського суспільства².

Специфіка бідності зазвичай пов'язується з умовами життя. У зв'язку з цим найбільш вразливим до бідності та соціального відчуження в Україні є сільське населення: 45,7 відсотка домогосподарств потерпають через відсутність закладів, які надають побутові послуги; 41,8 відсотка – через незабезпеченість населеного пункту своєчасними послугами екстреної медичної допомоги; 28,5 відсотка – через відсутність поблизу закладів охорони здоров'я; кожне четверте домогосподарство – через відсутність регулярного щоденного транспортного сполучення з населеним пунктом із більш розвиненою інфраструктурою³.

При застосуванні розділу МІПЛ гідний рівень життя проводиться оцінка потреб мешканців громади, які опинились за межею бідності; формування та ресурсне забезпечення місцевих програм запобігання та подолання бідності, різним формам соціального виключення.

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ДЛЯ ВРАЗЛИВИХ КАТЕГОРІЙ

Цей розділ стосується забезпечення органами місцевої влади визначених законодавством соціальних гарантій. Проте, якщо в гідному рівні життя йдеться про місцеву політику з подолання бідності, то цей розділ стосується отримання окремими соціальними категоріями, що мешкають в відповідному населеному пункті соціальних послуг та соціальної підтримки. Його обґрунтування практично не відрізняється від основи, що складає гідний рівень життя. Однак, у цьому розділі індикатори згруповані за принципом соціальних гарантій певним верствам.

Кілька питань розділу стосуються участі мешканців громади в здійсненні місцевої політики. Йдеться як про консультації з громадою під час планування та впровадження заходів соціальної політики, так і залучення громадських об'єднань та реалізації соціальних напрямів, в тому числі через надання соціальних послуг. Також йдеться про інститути та механізми створення безперешкодного доступу до установ в громадах, надання послуг супроводу, а також заходи та послуги з реабілітації та психологічної підтримки.

² Digest of the Case Law of the European Committee of Social Rights. – 1 September 2008. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168049159f>

³ Стратегія подолання бідності схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 березня 2016 № 161-р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/161-2016-%D1%80>

Здійснення місцевої політики щодо сім'ї та дітей теж є складовою цього розділу. Йдеться зокрема про заходи соціальної підтримки сімей з дітьми, а також реалізації місцевою владою повноважень з забезпечення прав дітей-сиріт.

Цінним враховуючи предмет моніторингу, цей розділ є тим, що охоплює й категорії, що стали жертвами збройного конфлікту – внутрішньо переміщені особи, постраждалі особи, що втратили здоров'я.

СПЕЦИФІКАЦІЯ МОНІТОРИНГІВ МІСЦЕВОГО ІНДЕКСУ ПРАВ ЛЮДИНИ У РІЗНИХ ТИПАХ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ І БЕЗПОСЕРЕДНІ АКЦЕНТИ ЦЬОЇ ГРУПИ МОНІТОРИНГІВ

Інструмент Місцевий індекс прав людини побудований універсально, він придатний до оцінки різних типів населених пунктів: як невеликих сільських населених пунктів типу ОТГ, так і урбанізованих обласних центрів. В цьому огляді переважно досліджувались два типи населених пунктів: невеликі міста та громади в сільській місцевості.

Обрані населені пункти, як виявилось, мають свої особливості реалізації прав людини. З однієї сторони це пов'язано з успадкованим ще за СРСР адміністративно-територіальним устроєм. Так, з семи обраних для моніторингу населених пунктів, селище Сартана є частиною міста Маріуполь та входить до Маріупольської міської ради. Добропілля як центр міської ради включає два міста та кілька селищ, що теж впливає, в тому числі на формування програм та довгострокових місцевих рішень. Місто Щастя та місто Красногорівка відносяться відповідно до Новоайдарського та Мар'їнського району, що зважаючи на розташування міст поблизу лінії розмежування прямо впливає на доступність соціальних установ та соціальних послуг, що надаються в районних центрах. Схожою є ситуація в селі Степне, що розташовано за 40 км. До районного центру – міста Волновахи.

Методи проведення моніторингів дещо відрізнялися залежно від місцевої специфіки. Адже до моніторингу керівництво громад теж поставилось по різному. Так, в Сартані, Попасній та Добропіллі керівництво населених пунктів зацікавились моніторинговим інструментом, представники ОМС брали участь в заходах та сприяли отриманню необхідної інформації. В місті Щастя місцеве самоврядування жодним чином не надавало підтримку моніторинговій групі

Тим не менше, чітко виписаний алгоритм моніторингу та наполегливість моніторингових команд дозволили зібрати повну картину реалізації прав людини місцевою владою семи зазначених громад.

Моніторинги тривали:

- Донецька область: Сартана (серпень – жовтень 2018), Добропілля (серпень 2018 – жовтень 2019), Красногорівка (15.08.2018 – 31.10.2019), с. Степне (01.09.2018 – 31.10.2019), Мангуш (листопад 2018 – січень 2019)
- Луганська область: Щастя (14.07.2018 – 31.10.2019). Попасна (14.01 – 31.10.2019).

За наслідками моніторингу надані рекомендації не лише місцевій владі, але й інститутам національного та регіонального рівня. Зокрема, рекомендації підготовлено для Верховної Ради, Кабінету Міністрів, Міністерству розвитку територій та громад, правозахисним інституціям. Рекомендації будуть корисними й організаціям громадянського суспільства. Водночас для команди, що працювала над моніторингом та підготовкою звіту важливим є відслідковування досягнутого місцевою владою прогресу у подоланні викликів правам людини, що були виявлені.

2. ЗАГАЛЬНІ РЕЗУЛЬТАТИ МОНІТОРИНГУ

Цей розділ стосуватиметься загальних висновків, отриманих за наслідками моніторингових місій та аналізу місцевих програм та політик.

СЕЛИЩЕ САРТАНА (М.МАРІУПОЛЬ)

Місцева влада докладє зусиль для забезпечення гідного та комфортного проживання мешканців смт. Сартана, зокрема в умовах проведення операції об'єднаних сил в регіоні.

Місцеві програми м. Маріуполя, що розповсюджуються на селище, мають ознаки дієвості та підтверджуються доказами виконання. Звісно, через свою специфіку та територіальне розташування селище міського типу зустрічається з багатьма проблемами, які потребують вирішення.

Ключові позитивні враження:

1. Готова до взаємодії з представниками громадськості селищна рада та її виконавчі органи.
2. Зручна та розвинена система надання адміністративних послуг населенню у Центрі надання адміністративних послуг м. Маріуполь, до обслуговування в якому відноситься смт. Сартана.
3. У смт. Сартана діють програми щодо забезпечення базових прав людини і подолання бідності, що прийняті Маріупольською міською радою. Ці програми розповсюджені на жителів смт. Сартана, оскільки Сартанська селищна рада підпорядкована Маріупольській міській раді.
4. Добра розв'язка міського транспорту та зв'язок із інфраструктурою м. Маріуполь забезпечує доступ до медичних, соціальних та адміністративних послуг.
5. Позитивне враження справляє робота місцевих органів влади з забезпечення прав дітей-сиріт, в тому числі пошуку родин для таких дітей.

Основні рекомендації:

1. Посилити дієвість місцевих програм через попереднє з'ясування потреб громади, встановлення механізму оцінки їх виконання.
2. Розширити механізми соціального захисту з огляду на ризики військової агресії (тимчасове житло, пункти обігріву та гігієни, реагування на пошкодження у ЖКГ).
3. Покращити технічні можливості «гарячої соціальної лінії» та розширити способи інформування населення з соціально-економічних питань.
4. Запровадити механізми залучення недержавних надавачів соціальних послуг.

МІСТО ЩАСТЯ

Ключові позитивні враження:

1. У місті діють громадські організації, що намагаються згуртувати громадян та разом вирішувати гуманітарні та соціальні проблеми мешканців. Найбільш ініціативною здається ГО «Культурна фортеця»: організують лекції, тренінги, кінопокази, концерти, запрошують на святкові та суспільно значущі заходи міжнародні фонди та інші громадські організації, різноманітні активності для залучення всіх верств населення до активного суспільного життя.
2. З 2018 року в місті працює сервісна організація «Українська асоціація фахівців з подолання наслідків психотравмуючих подій», фахівці якої безкоштовно надають психологічну допомогу місцевим мешканцям.
3. Є можливість отримати безкоштовну первинну та вторинну правову послугу в Щастинському бюро правової допомоги.
4. Місто не залишається без уваги міжнародних організацій та фондів.
5. Щастинська міська рада організовує та фінансує проведення міських заходів для мешканців, зокрема, дітей та молоді.
6. Місцевою програмою соціально-економічного розвитку м. Щастя передбачено надання матеріальної допомоги та продуктових наборів найбільш незахищеним верствам населення, проводяться ремонтні роботи.
7. В громаді та представників місцевої влади є розуміння створення ОТГ та нагальної потреби проведення місцевих виборів з метою покращення соціально-економічного стану міста. Між тим, дане питання поки не знаходить підтримки на рівні Луганської обласної державної адміністрації.

Основні рекомендації:

1. При плануванні місцевих програм соціального захисту населення планувати і чітко відображати заходи, скеровані саме на забезпечення достатнього життєвого рівня мешканців громади, зокрема, молоді, в інтересах внутрішньо-переміщених осіб та осіб, які за рівнем доходів перебувають за межею бідності або у групі ризику, критерії оцінки ефективності реалізації завдань, враховувати системний підхід до їх вирішення
2. Оприлюднювати на офіційному сайті міської ради узагальнену та доступну населенню, що потребує соціальної підтримки, зокрема біженців та осіб, які постраждали від збройного конфлікту, інформацію у вигляді чіткої інструкції «що робити», «куди звернутися», «на що розраховувати».
3. Налагодити системну роботу з надання населенню соціальних, правових та адміністративних послуг за рахунок запровадження транспортного сполучення між містами Щастя та Новоайдар або запровадження практики роботи мобільних пунктів надання адміністративних та соціальних послуг населенню.

4. Організувати інформаційну кампанію з залученням громадськості, медіа, усіх зацікавлених сторін з метою впливу на регіональні органи влади щодо створення ОТГ та необхідності проведення місцевих виборів з метою покращення соціально-економічного стану міста та прилеглих населених пунктів, залучення інвестицій.
5. Впровадити в практику діяльності місцевої влади систематичне та регулярне інформування населення про роботу ОМС та його виконавчих органів, налагодити та всебічно розвивати зворотній зв'язок з членами громади.
6. Налагодити дієву та чітку взаємодію з місцевими громадськими організаціями з метою вирішення нагальних потреб місцевого населення, проведення спільних просвітницьких заходів, залучення мешканців громади до участі в прийнятті рішень. Залучати до співпраці громадські організації з інших регіонів країни з метою отримання мешканцями міста необхідних соціальних, юридичних та інших видів послуг.

МІСТО ДОБРОПІЛЛЯ

Ключові позитивні враження:

1. Влада міста, структурні підрозділи міської ради та органи виконавчої влади виявилися достатньо відкритими до співпраці, як з громадськими організаціями, так із бізнесом для покращень умов соціальної сфери та життя в місті в цілому. В місті функціонує громадська рада та створені сучасні платформи проведення консультацій.
2. Органи місцевого самоврядування співпрацюють з організаціями, що надають міжнародну технічну допомогу, а також з бізнесом. Крім іншого, така співпраця спрямована на заходи з енергозбереження, розвитку місцевої інфраструктури.
3. Міською радою приймаються програми, цілі яких за умови реалістичного підходу в реалізації можуть зменшити ризик потрапляння до бідності мешканців міста.
4. На офіційній інтернет сторінці міської ради наявна інформація щодо органів соціального захисту.
5. Транспортна інфраструктура міста є достатньо зручною.

Основні рекомендації:

1. При формуванні місцевих програм, слід узгоджувати стратегічні їх цілі з пропонованими заходами. Під час формування соціальних напрямів відповідних місцевих програм проводити консультації з мешканцями міста та зацікавленими сторонами.
2. Під час формування та реалізації місцевих програм, уникати практики нерівного доступу до пільг та соціальної підтримки, що надається за кошти міського бюджету, в тому числі й щодо фінансової підтримки.
3. З залученням внутрішньо переміщених осіб, що мешкають на території громади Добропілля розробити та впровадити місцеву політику соціальної підтримки внутрішніх переселенців та їх інтеграції в місцеву спільноту.
4. Створити єдиний контактний номер з соціальних питань в структурному підрозділі міської ради соціального захисту населення.
5. Брати участь в державних програмах співфінансування придбання житла для внутрішньо переміщених осіб.

МІСТО ПОПАСНА

Ключові позитивні враження:

1. Попаснянська міська рада відкрита до спілкування, за час моніторингу сприяла в отриманні інформації та інтерв'юванні.
2. При міській раді організовано роботу громадської та молодіжних рад, налагоджена співпраця, здійснюються спільні заходи та проекти. Відчувається готовність працівників органу міського самоврядування дослухатися до думки громадськості, враховувати їх інтереси.
3. Ще в 2016 р. Попаснянською міською радою були ініційовані обговорення щодо утворення об'єднаної територіальної громади. Це дало б можливість проведення місцевих виборів після створення Попаснянської ОТГ, відновлення й вдосконалення механізму передачі повноважень по утриманню інфраструктури із району в об'єднану громаду, можливості внесення змін до Перспективного плану формування громад Луганської області, створення центру надання адміністративних послуг в об'єднаних громадах, розбудову системи соціальних послуг тощо. Ініціатива підтримана не була, та наміри щодо об'єднання з сусідніми громадами не полишаються.
4. Вживаються заходи з поліпшення згуртованості в громаді, підтримки мешканців, що постраждали внаслідок збройного конфлікту, відновлення житла та інфраструктури, взаємодії з бюджетотворюючими підприємствами, залучення інвестицій.
5. Багато уваги приділяється роботі з молоддю.

Основні рекомендації:

1. За результатами проведеного моніторингу склалося стійке враження, що в міській раді досить чітко і ясно розуміють завдання своєї роботи не тільки в поточному часі, а й у віддаленій перспективі. Не всі питання належать до компетенції органу місцевого самоврядування, тож потребують взаємодії з різними органами державної та виконавчої влади на місцях, переведення їх в більш публічну площину, привернення уваги суспільства. На погляд монітора, міській владі необхідно більш якісне розповсюдження інформації про свою поточну діяльність і перспективні плани, залучення до вирішення проблем широкого кола членів громади і представників владних структур, бізнесу та неурядових організацій, використання сучасних засобів комунікації, наполегливих дій в процесі об'єднання територіальної громади.
2. Через нерозвиненість транспортного сполучення з іншими містами Попаснянського району та прилеглими містами Луганської та Донецької областей досяжність соціальних, медичних послуг досить складна, люди певною мірою відрізані від життя області. Це питання не може бути вирішеним силами лише міської чи районної ради, тож хочеться вірити, що Луганська обласна адміністрація буде сприяти налагодженню роботи транспортної системи та доступу місцевих мешканців до усіх видів системи послуг.
3. З осені 2014 і майже до кінця 2016 м. Попасна перебувала під обстрілами. Відновлювальні роботи велися не припиняючись, часто працівники комунальних служб виїжджали на місця аварій та пошкодження електромереж, коли поряд ще розривалися снаряди. Це дозволяло місту жити в більш-менш повноцінних умовах, а от ніхто з комунальників чи працівників медичних закладів і по цей час не отримав а ні посвідчень учасника бойових дій – це, взагалі-то й законодавством не передбачено, – а ні державних подяк чи нагород. В міській раді неодноразово звертали на це увагу обласної адміністрації та органів державної влади, проте питання залишається без вирішення, і це дещо обурює людей. Вважаємо за необхідне в даній ситуації проведення масштабної інформаційної чи адвокаційної кампаній з залучення до участі в них мешканців інших міст Луганської та Донецької областей.

СЕЛИЩЕ МАНГУШ

Ключові позитивні враження:

1. Мангушська селищна рада реалізує соціальну політику через надання матеріальної допомоги, що в тому числі сприяє оцінці потреб мешканців селища.
2. В селищі та районі діють програми благодійних організацій, спрямовані зокрема на надання ваучерів на придбання товарів та послуг особам, що перебувають за межею бідності.

Основні рекомендації:

1. Селищній раді вжити заходів для створення Мангушської об'єднаної територіальної громади. Розпочати відповідні переговори з представницькими органами населених пунктів, що знаходяться навколо селища. За потреби, залучити проекти міжнародної технічної допомоги, що працюють в сфері підтримки реформи децентралізації.
2. Впровадити механізм залучення місцевих мешканців до формування та реалізації соціальної політики селища, в тому числі через залучення місцевих друкованих ЗМІ, інших майданчиків громадської участі.
3. Виробити та запровадити місцеві заходи з соціальної підтримки та недопущення виключення з місцевої спільноти внутрішньо переміщених осіб та інших постраждалих внаслідок збройного конфлікту категорій.

СЕЛО СТЕПНЕ

Ключові позитивні враження від моніторингу:

1. Місцева влада вживає заходи для роботи з дітьми та молоддю, зокрема виділяються кошти для оздоровлення дітей.
2. На 2019 рік районною владою виділено кошти на функціонування мобільного соціального офісу, який буде надавати послуги в сільських та селищних радах, що має наблизити надання соціальних послуг до місця проживання.

Основні рекомендації:

1. Соціальна політика переважно реалізується органами влади районного рівня. Очевидно, зі створенням ОТГ з центром в с. Хлібодарівка, ця ситуація має змінитись.
2. Наявність лише одного маршруту, який ходить в районний центр три рази на день, ускладнює, а інколи навіть унеможливує отримання соціальних послуг мешканцями сільської громади. Водночас після проведення виборів до ОТГ, слід налагодити регулярне транспортне сполучення з центром громади – с. Хлібодарівка.
3. Недостатньо висвітлено на офіційному сайті результати роботи сільської ради, наприклад оприлюднено рішення лише трьох засідань виконавчого комітету.
4. Фахівці сільської ради недостатньо обізнані з питань захисту персональних даних.

МІСТО КРАСНОГОРІВКА

Ключові позитивні враження:

- 1.** ВЦА попри обмежені ресурси здійснює роботу по відновленню пошкодженої внаслідок бойових дій інфраструктури та житла. Зокрема, відповідні заходи передбачені Програмою економічного і соціального розвитку м. Красногорівка на 2019 рік та основні напрями діяльності на 2019-2020 роки. Значний обсяг роботи по відновленню пошкодженого майна здійснюється за рахунок обласного та районного бюджетів, коштів благодійних організацій, проте ВЦА має вичерпну інформацію щодо потреби та вже проробленої роботи по відновленню.
- 2.** Створення робочої групи з громадської безпеки та соціальної згуртованості, а також затвердження відповідного положення може свідчити про наміри залучити громадськість до обговорення найгостріших проблем, що є в місті.
- 3.** Місто пропонує матеріальну допомогу мешканцям, що потрапили в скрутне становище.
- 4.** В програмах Мар'їнського району передбачені кошти на функціонування мобільного офісу управління соціального захисту.

Основні рекомендації:

- 1.** Оцінка соціальних потреб мешканців міста з боку місцевої влади є недостатньою.
- 2.** Місцева влада нараховує комунальні послуги практично зруйнованих житлових будівлях мікрорайону «Сонячний».
- 3.** Місто немає належного транспортного сполучення з центром району – Мар'янкою та адміністративним центром області – Краматорськом, що впливає на доступ мешканців міста до соціальних, медичних та адміністративних послуг.

3. ОКРЕМІ АСПЕКТИ МОНІТОРИНГУ

У цьому розділі пропонується розгляд найбільш вдалих практик реалізації органами місцевої влади двох напрямів Місцевого індексу прав людини – «Гідний рівень життя» та «Соціальний захист окремих категорій», які стосуються отримання мешканцями соціальних послуг. Крім того, наведено анований огляд невдалого досвіду, подальша реалізація якого може стати викликом забезпеченню прав людини у цій сфері.

Моніторинг засвідчив, що в одному населеному пункті за одним і тим же напрямом можуть бути як вдалі практики, так і діяльність, що має наслідком виклики правам людини.

ОЦІНКА ПОТРЕБ В ОТРИМАННІ СОЦІАЛЬНИХ ДОПОМОГ ТА СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ

Наразі механізм оцінки потреб після прийняття Закону України «Про соціальні послуги» продовжує напрацьовуватись і кожне з населених пунктів, де проводився моніторинг, реалізовував таку оцінку через різні способи. Методологія місцевого індексу прав людини виходить з того, що для формування місцевою владою програм чи інших політичних рішень щодо соціальної політики важливо розуміти, які категорії мешканців потребуватимуть допомоги, та якої саме допомоги можуть потребувати.

В умовах збройного конфлікту, для органів місцевого самоврядування та місцевих адміністрацій важливо було розуміти не лише загальне становище мешканців, але й ситуацію, в якій опинились постраждалі категорії. Йдеться і про осіб, житло яких було зруйновано внаслідок обстрілів, осіб, що втратили здоров'я внаслідок збройного конфлікту, і внутрішньо переміщених осіб. Не дивлячись на застосування різних підходів, все ж спостерігаються певні тенденції.

1. Оцінка потреб переважно здійснюється через інформування мешканців про заходи соціальної політики. Проте, навіть таке інформування не завжди включає усі категорії потребуючих допомоги.
2. Не дивлячись на запровадження окремими містами сучасних технологій залучення місцевих мешканців (петиції, інше), ці форми наразі не спрацьовують у соціальній сфері. Як приклад, відповідна платформа в місті Добропілля або Попасна.
3. Найбільш ефективними способами оцінки потреб є безпосередні комунікації з людьми через громадські слухання або посередництво низових активістів.

Вивчення потреб населення міста Попасна через вуличні та квартальні комітети

Місцева влада Попасної у 2018 році комунікувала з місцевими мешканцями за посередництвом вуличних та квартальних комітетів. Підтвердження цьому знайдено в звіті за Програмою загальноміських заходів по роботі з головами вуличних та квартальних комітетів м. Попасна на 2018 рік.

Заходи Програми, окрім іншого, передбачали проведення щоквартальних зустрічей з цими Комітетами для аналізу проблем та потреб населення міста. В зустрічах брали участь представники Управління соціального захисту населення Попаснянської райдержадміністрації, Управління Пенсійного фонду України у Попаснянському районі, Попаснянський відділ Національної поліції, Міграційної служби та ін.

В 2018 році вперше голови вуличних та квартальних комітетів отримали з міського бюджету матеріальне заохочення за свою роботу у розмірі 400 гривень кожний на загальну суму 22 857,40 гривень. Також їм була передплачена газета «Попаснянський вісник» на загальну суму 16268,67 гривень та придбані канцелярські товари на суму 1400,00 гривень.

Така форма спілкування з місцевими мешканцями є, на думку моніторів, вдалою практикою. Проте, на офіційному сайті Попаснянської міської ради не виявлено програми підтримки Комітетів на 2019 рік. Залишається сподіватись, що формальна відсутність Програми не звужуватиме впроваджену практику.

ЧИ ВРАХОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ ГРОМАДСЬКИХ СЛУХАНЬ, ЩО ПРОЙШЛИ В КРАСНОГОРІВЦІ?

10 грудня 2018 року в Красногорівці пройшли громадські слухання з питання обговорення пропозицій до Плану перспективного розвитку Мар'їнського району на 2019-2021 роки. Станом на 13 грудня 2018 року на сайті м. Красногорівка оприлюднено відповідні пропозиції. Серед пропозицій зафіксовано зокрема:

- капітальний ремонт для 29 приватних будинків;
- дев'ять інфраструктурних проектів – реконструкція адміністративної будівлі, виготовлення проектно-кошторисної документації та ремонтні роботи, в тому числі, систем опалення дошкільних та шкільних навчальних та лікувальних закладів, ремонт доріг та відновлення освітлення вулиць;
- 6 проектів щодо охорони навколишнього середовища – реконструкція каналізаційних споруд, придбання машин для вивозу рідких відходів, придбання контейнерів для роздільного сміття, розробка проектно-кошторисної документації для реконструкції мереж водопостачання.

Відсутність повного тексту Плану перспективного розвитку Мар'їнського району на 2019-2021 роки, а також інформації щодо його прийняття у відкритому доступі не дозволяє оцінити ступінь врахування результатів громадських слухань в Красногорівці. З описової інформації, розміщеної на сайті Мар'їнської районної державної адміністрації, вдалось дізнатись, що до Плану увійшло 132 проекти на загальну суму понад 1,3 млрд гривень. Біля 60% проектів планується реалізувати у населених пунктах, які найбільш постраждали внаслідок проведення бойових дій – містах Мар'їнка та Красногорівка. Наразі фінансово забезпечено лише 20% Плану.

Проведення громадських слухань, без сумніву, є важливою подією для оцінки потреб. Проте, необхідною є й подальша комунікація або, принаймні, інформування мешканців міста щодо рівня врахованих рекомендацій.

ЧИ ВИВЧАЄ ВЛАДА КРАСНОГОРІВКИ СОЦІАЛЬНІ ПОТРЕБИ МЕШКАНЦІВ?

В грудні 2018 року на офіційному сайті військово-цивільної адміністрації м. Красногорівка розміщено оголошення щодо надання матеріальної допомоги. Зокрема, оголошення починається з повідомлення, що при зверненні на «Урядову гарячу лінію» не вирішуються питання надання будь-яких видів матеріальної допомоги. Окрім цього, поінформовано, що у зв'язку з обмеженням у фінансуванні на 2018 рік та вже існуючою черговою громадян на отримання одноразової матеріальної допомоги, не всі заявники зможуть отримати зазначену допомогу до кінця поточного року.

Серед позитивних моментів оголошення можна відзначити інформацію про можливість отримати одноразову матеріальну допомогу в 2019 році, де вказано розмір такої допомоги та перелік громадян, що можуть на неї претендувати. Надано інформацію щодо органу (адреса та контактний телефон), до якого необхідно подати документи. Документи можна віднести не лише до Мар'їнського районного управління соціального захисту, а й до уповноваженої особи військово-цивільної адміністрації м. Красногорівка. Також надано телефон гарячої лінії з питань призначення пільг, надання матеріальної допомоги, субсидії та інших соціальних послуг, які входять до компетенції управління соціального захисту населення.

В той же час, турбує той факт, що на місцевому рівні не вживаються додаткові заходи боротьби з бідністю, ба більше, навіть не здійснюється вивчення різних потреб населення, про що свідчить наступний текст оголошення: «Надання інших видів матеріальної допомоги, в тому числі, грошової допомоги на придбання твердого палива, в управлінні соціального захисту населення чинним законодавством не передбачено. З питань надання

інших видів матеріальної та натуральної допомоги пропонуємо Вам звертатись до благодійних організацій, які здійснюють свою діяльність на території міста». Навіть не надаючи відповідної допомоги, місцева влада, володіючи інформацією щодо соціальних потреб, могла б їх представляти в органах влади вищого рівня або безпосередньо комунікуючи з тими ж благодійними організаціями.

ОЦІНКА ПОТРЕБ МЕШКАНЦІВ СМТ САРТАНА В МАРІУПОЛЬСЬКІЙ МІСЬКІЙ РАДІ

В місті Маріуполь діє телефонна лінія (розповсюджується також на жителів підпорядкованих населених пунктів, у тому числі смт. Сартана) для осіб, що за рівнем доходів, внаслідок безробіття, стихійного лиха чи інших обставин потрапили за межу бідності (<http://kks-mariupol.bissoft.org/>). Номери телефонів «гарячої лінії» є у відкритому доступі на сайті.

Наявність на сайті статистики звернень дозволяє оцінити цей інструмент як дієвий. В той же час, статистикою не включені звернення мешканців селища Сартана, тому було проведено змодельоване звернення. По-перше, «Гаряча лінія» працює, однак додзвонитися до оператора достатньо складно. Під час розмови з оператором з'ясувалось, що за час існування «гарячої лінії» були неодноразові звернення з числа жителів смт. Сартана.

Функціонування доступної мешканцям Сартани телефонної лінії є хорошою практикою, однак слід було б доповнити статистику звернень і зверненнями селища.

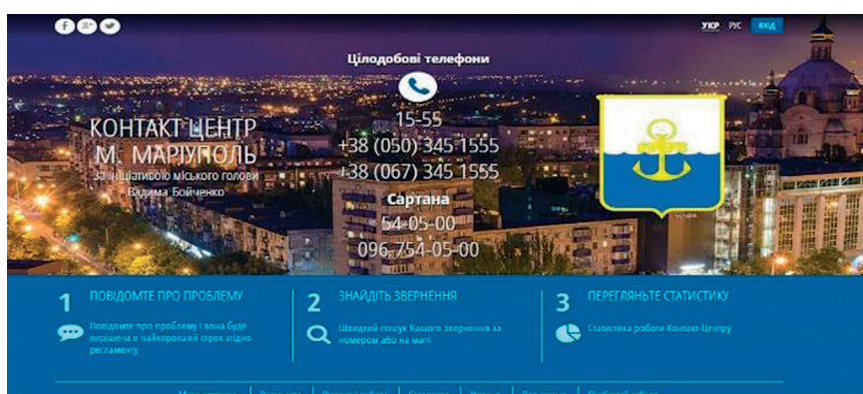

Рис. 1 - Докази існування та дієвості місцевої гарячої лінії

МІСЦЕВА ПОЛІТИКА З ПОДОЛАННЯ БІДНОСТІ

В цій частині окреслюватимуться місцеві програми, ініціативи, в тому числі за участю інших суб'єктів, які дозволяють говорити наскільки місцева влада ефективно планує діяльність з забезпечення гідного рівня життя та соціального захисту. Чи охоплюють місцеві програми категорії, які за межею бідності та чи заявлені цілі Програм наповнені належними заходами та фінансовими ресурсами? Наразі прослідковуються певні тенденції у цьому напрямі. Ці тенденції стосуються лише населених пунктів, де проводився моніторинг та не обов'язково відображають загальну ситуацію в областях.

- 1.** Напрями подолання бідності переважно вміщені: в програмах соціально-економічного розвитку міст в Луганській області (Попасна, Щастя); є продовженням Регіональних програм Соціального та економічного розвитку міст / районів в Донецькій області (Добропілля, Мар'їнський та Волноваський район). Останнє безпосередньо впливає на характер напрямів.
- 2.** Спостерігається значна залежність, в тому числі в соціальній політиці від органів влади районного рівня. Органи місцевого самоврядування можуть обмежуватись лише наданням матеріальної допомоги (Красногорівка, Мангуш, Степне, Щастя). Проте, якщо в Красногорівці та Щасті це пояснюється значним впливом збройно-

го конфлікту – близькість до лінії розмежування, руйнування житлових будівель та місцевої інфраструктури внаслідок обстрілів, то, наприклад, в Мангуші таку залежність важко пояснити.

3. Програми щодо надання соціальної підтримки внутрішньо переміщеним особам здебільшого стосуються надання матеріальної допомоги, рідше забезпечення квартирами, інколи тимчасовим житлом. Проте, сам текст відповідних програм може містити суттєву більшу сукупність послуг пов'язаних з зайнятістю, освітою, психологічною допомогою.
4. Заходи програми в більшій мірі охоплюють соціальні категорії визначені законодавством, ніж осіб, що перебувають за межею бідності або в групі ризику. Приклад, підтримка з обласного бюджету на забезпечення пільг осіб з інвалідністю I та II групи. Зрозуміло, що ці повноваження делеговані урядом, через нефінансування відповідних програм з державного бюджету.
5. Значну допомогу в подоланні бідності здійснюють міжнародні організації. Це спостерігалось практично у всіх населених пунктах. Місцева влада обмежується або лише сприянням надання такої допомоги, або не взаємодіє з благодійними організаціями взагалі.

САРТАНА В ДОВГОСТРОКОВИХ РІШЕННЯХ МАРІУПОЛЯ З ПОДОЛАННЯ БІДНОСТІ

Селище Сартана входить до числа населених пунктів, самоврядування в яких здійснює Маріупольська міська рада. На мешканців цього населеного пункту поширюється Маріупольська програма «Маріуполь с турботою про Вас» на 2017-2022 роки затверджена рішенням Маріупольської міської ради від 23.05.2018 № 7/31-2785. Програма затверджена з метою подальшого соціального захисту окремих категорій населення щодо встановлення гарантій.

«Мета Програми - підвищення ефективності системи соціальної допомоги в місті Маріуполі через посилення адресності при її наданні та шляхом включення додаткових заходів щодо соціальної підтримки громадян для забезпечення їм гідної якості життя, вирішення проблем матеріально-технічного, соціально-побутового, культурно-масового характеру, здійснення конкретних заходів, спрямованих на надання адресної підтримки незаможним верствам населення, надання соціально-правової, трудової та медичної реабілітації особам з обмеженими фізичними можливостями, залучення до співробітництва громадських організацій, поліпшення становища людей з різними вадами».

Пріоритетні завдання:

- підтримка мешканців з інвалідністю, ветеранів війни та праці, учасників антитерористичної операції, громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, вдов померлих учасників війни, вимушених переселенців;
- надання адресної допомоги незаможним верствам населення з нагоди відзначення державних, релігійних свят та визначних дат з метою їх підтримки і профілактики можливої асоціальної поведінки;
- надання одноразової адресної допомоги окремим категоріям малозабезпечених верств населення міста, які опинилися в складних життєвих обставинах;
- забезпечення роботи пунктів обігріву для осіб без визначеного місця проживання під час погіршення погодних умов;
- соціальна реабілітація шляхом створення безбар'єрного середовища, яке надасть можливість особам з інвалідністю брати повноцінну участь у всіх сферах суспільного, культурного життя, надасть можливість працевлаштування;
- забезпечення інклюзивного навчання та інтеграції людей з інвалідністю у суспільство;
- попередження соціального сирітства, подолання безпритульності серед дітей;
- розвиток сімейних форм виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;

- підтримка дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей, які опинилися в складних життєвих обставинах;
- надання додаткових пільг та соціальних допомог окремим верствам населення.

Фінансування заходів щодо виконання Програми здійснюється за рахунок коштів міського бюджету із залученням інших, не заборонених законодавством, джерел. Видатки на виконання заходів Програми щороку передбачатимуться при формуванні показників міського бюджету, виходячи з наявних фінансових можливостей.

З метою системного аналізу реалізації Програми проводитиметься щорічний моніторинг виконання передбачених заходів.

Очікуваний результат виконання Програми: посилення соціального захисту населення шляхом підтримки найбільш вразливих мешканців м. Маріуполя.

Програма включає низку напрямів, серед яких:

- підтримка мешканців старшого покоління, ветеранів війни та праці;
- інтеграція мешканців з інвалідністю;
- підтримка осіб, які постраждали від проведення бойових дій;
- допомога особам без певного місця проживання;
- попередження соціального сирітства, подолання безпритульності серед дітей;
- інші заходи щодо соціального захисту пільгової категорії громадян.

2.	Надання щомісячної матеріальної допомоги 100-літнім громадянам у розмірі 200 грн. (двісті гривень)	Відділ з гуманітарних питань міської ради, управління соціального захисту населення міської ради
----	--	--

Рис. 2 – Доказ адресності та системності програми

Цільова програма «Маріуполь з турботою про Вас» реально виконується, її текст є у відкритому доступі на сайті Маріупольської міської влади. Програма приділяє увагу особам та сім'ям, що за рівнем доходів опинилися за межею бідності. Однак, з позиції її контролю, немає конкретного механізму та критеріїв (наприклад, щодо проведення щорічних моніторингів виконання передбачених заходів, звітів та ін.), відсутні конкретні критерії якості виконання програми.

ДОВГОСТРОКОВІ РІШЕННЯ ІНТЕГРАЦІЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В ДОБРОПІЛЛІ

«Міська програма інтеграції, соціальної адаптації та захисту внутрішньо переміщених осіб на 2017 – 2018 роки» затверджена Добропільською міською радою 22.03.2017 № 7/23-22 ставить низку цілей:

- вирішення основних проблем внутрішньо переміщених осіб;
- зменшення соціальної напруги серед них, у зв'язку зі складністю соціально-економічних проблем, які їх оточують;
- забезпечення соціальної, фізичної, медичної, психофізіологічної та матеріальної підтримки внутрішньо переміщених осіб;
- надання внутрішньо переміщеним особам з тимчасово окупованих територій та районів проведення антитерористичної операції грошової допомоги як таким, що потрапили у важкі життєві обставини;
- сприяння у працевлаштуванні тощо.

Фактично в цілях Програми пропонується повний набір всіх можливих заходів, які можна здійснювати як на місцевому, так і на інших рівнях. Це підтверджується й згрупуванням заходів, які об'єднують в: інформаційно-правовий напрям – поінформованість переселенців; соціальний – здійснення підтримки внутрішньо переміщених осіб та надання їм правової допомоги; медичний – збереження здоров'я внутрішньо переміщених осіб, створення умов для медичного обслуговування.

На виконання Програми не передбачалось ресурсів міського бюджету, що ставить під сумнів спроможність слідувати поставленим цілям.

Декілька заходів Програми взагалі не мають нічого спільного з інтеграцією. Наприклад, місця компактного проживання внутрішньо-переміщених осіб, окреме вікно перепусток в Центрі надання адміністративних послуг.

Завдяки оприлюдненню звітів про виконання Програми можна простежити її реалізацію. Так, на жаль, більшість заходів фактично є продовженням загальної місцевої політики, а звіти є швидше деклараціями виконання без показників ефективності та корисності для внутрішньо переміщених осіб. Єдиним заходом, на який передбачені 400 тисяч з міського бюджету – надання матеріальної допомоги внутрішньо переміщеним особам, які опинилися в скрутних життєвих обставинах (мають встановлену групу інвалідності). Цей захід включений до «Програми соціального та економічного розвитку міста Добропілля на 2018 роки та основних напрямів розвитку міста на 2020-2021 роки».

На жаль, не дивлячись на всі позитивні враження від програми, все ж її наповнення мало б виглядати більш реалістичним.

СПІВПРАЦЯ З БЛАГОДІЙНИМИ ТА ІНШИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ НА ПОДОЛАННЯ БІДНОСТІ

Кілька прикладів нижче доводить чи не визначальну роль міжнародних, громадських об'єднань та інших організацій в місцевій політиці з подолання бідності.

Попасна. Міжнародною організацією «Триангл Женерасьон Юманітер» спільно з міською радою Попасної протягом 2018 року реалізовувалася програма розподілення електронних ваучерів на придбання товарів гігієни та побутової хімії в магазинах м. Попасна.

Крім того, наприкінці 2018 року реалізовувався проект «Робота за ваучер», в результаті якого у місті були проведені роботи з благоустрою. У цьому проекті працювало та отримало ваучери 16 осіб. Також 30 бенефіціарів проекту обслуговували 150 самотніх малозабезпечених громадян, яким надавали допомогу у вигляді роботи по дому, купівлі лікарських препаратів, оплати комунальних послуг та ін., за що отримали грошову допомогу від цієї організації.

Мангуш. У смт Мангуш видають ваучери на медикаменти та продукти внутрішньо переміщеним особам від громадської організації «Маріупольська спілка молоді». Проект фінансується в рамках Акції «Папа для України». Допомогу отримали вже 100 сімей – сертифікати на медикаменти по 1500 та по 2000 грн. Як пояснює координатор проекту великою є потреба саме у ліках, адже через пережитий стрес у людей загострюються хвороби.

Красногорівка. Кілька організацій надають допомогу з подолання бідності в місті, зокрема Норвезька рада у справах біженців.

ПРАВО НА ЖИТЛО

В цій частині ілюструватимуться практики забезпечення житлом, в тому числі внутрішньо переміщених осіб, відновлення зруйнованого житла. Крім того, сюди включено й загальні питання відновлення місцевої інфраструктури, яка стосується надання комунальних послуг населенню. Основною тенденцією, що спостерігається є відновлення зруйнованої інфраструктури та житла за рахунок міжнародних організацій. Частково така діяльність реалізується за кошти бюджетів вищого рівня. Крім того, триває практика компактного розселення внутрішньо переміщених осіб. Як приклад, гуртожитки в Добропіллі. Виявлено й практику нарахування військово-цивільною адміністрацією Красногорівки плати за утримання будинків, вивозу побутового сміття у тих будинках, які практично повністю зруйновані. В цих будинках, що знаходяться в мікрорайоні «Сонячний» ніхто не проживає.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТИМЧАСОВИМ ЖИТЛОМ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В ПОПАСНІЙ

Місто взяло участь в державній програмі придбання тимчасового житла для внутрішньо переміщених осіб на умовах співфінансування. У 2018 році до Міністерства з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України міською радою було підготовлено заявку щодо заходів, які можуть фінансуватися за рахунок коштів субвенції з державного бюджету у 2018 році: придбання у комунальну власність житла для надання в тимчасове користування внутрішньо переміщеним особам, на загальну суму субвенції 542,00 тисяч гривень. У звіті [міського голови](#) повідомляється, що даний проект буде реалізовано до кінця 2018 року.

[Аналіз змін до бюджету міста на 2018 рік](#) підтверджує, що до кінця 2018 року мало бути придбано у комунальну власність для надання в тимчасове користування внутрішньо переміщених осіб 6 квартир на загальну суму 1083,750 гривень, з яких майже 542 тисячі гривень є видатками місцевого бюджету. Крім того, ведеться робота щодо розробки відповідного Порядку надання житла в тимчасове користування внутрішньо переміщеним особам.

Дані з відкритих джерел національного рівня свідчать, що міською радою Попасної придбано шість квартир.

РЕСУРСНИЙ ЦЕНТР ДЛЯ МЕШКАНЦІВ БАГАТОКВАРТИРНИХ БУДИНКІВ В ДОБРОПІЛЛІ

Для сприяння інформуванню мешканців багатоквартирних будинків, зокрема ОСББ, в місті було створено [Ресурсний центр підтримки ОСББ з питань чистої енергії](#). Центр було створено в рамках проекту USAID «Муніципальна енергетична реформа в Україні» за підтримки Добропільської міської ради та компанії «ДТЕК». В Ресурсному центрі жителі Добропілля зможуть отримати повну інформацію щодо впровадження енергоефективних заходів у багатоквартирних будинках для зниження енергоспоживання і зменшення власних рахунків за комунальні послуги, консультацію на тему модернізації теплових пунктів, утеплення домівок та інших аспектів термомодернізації.

ПОСЛУГИ СІМ'ЯМ З ДІТЬМИ

Не дивлячись на недостатні ресурси, органи місцевого самоврядування намагаються реалізувати заходи в цій сфері. Як приклад, підтримка Попаснянською міською радою талановитих дітей. Відповідно [до міської цільової Програми роботи з обдарованими дітьми та молоддю м. Попасна у 2018 році](#), 30 обдарованих дітей та молоді отримали стипендії міського голови у розмірі 500 гривень на місяць за досягнення значних успіхів у сфері інтелектуальної діяльності, культури та мистецтва, спорту або за перемогу у міжнародних, всеукраїнських, обласних олімпіадах, турнірах, конкурсах протягом навчального року (загальна сума стипендій, яка була виплачена у 2018 році – 148 000 гривень). У 2019 році у [відповідній програмі](#) на стипендії для 30 осіб передбачено 210 тисяч гривень.

Прикро, але навіть заплановані на діяльність з підтримки дітей ресурси, чомусь не використовуються. Приклад з тієї ж Попасної. Згідно Програми з питань соціального захисту та соціального забезпечення населення м. Попасна у 2018 році були передбачені кошти на літнє оздоровлення дітей у оздоровчих закладах у розмірі 50 000 гривень, але ці кошти не були витрачені, про що стало відомо під час аналізу [звіту щодо виконання програм за 2018 рік](#).

Позитивним є публікування органами місцевого самоврядування інформації щодо реалізованих заходів підтримки сімей з дітьми. Наприклад, з інформації офіційного сайту Степнянської сільської ради встановлено, що радою вживаються заходи для оздоровлення дітей в літній період, зокрема дітей з багатодітних родин та дітей працівників соціальної сфери, про що свідчить [рішення сільської ради від 07.06.2019](#) щодо оздоровлення дітей.

Проте, в рішенні оприлюднюється надмірна кількість персональних даних, що виглядає порушенням законодавства. Очевидно, частину даних все ж слід було б заретушувати.

The image shows a screenshot of a public list of children's names and addresses. The title is "СПИСОК ДІТЕЙ, ЯКІ НАПРАДЛЯЮТЬСЯ ДО ДЗОТ К.Білока 2 зміна" (List of children who are referred to the DZOT K. Biloka 2 shift). Below the title, it says "по Степнянській сільській раді Волноваського району Донецької області" (in the Stepanyan settlement council of the Volnovas'kyi district of the Donetsk region) and "(всього дітей: 017)". The table has several columns with headers: "№ з/ч", "Ім'я дитини", "Буд. вулиця", "Прізвище, ім'я, по-батькові", "Дата народження", "Навчальний заклад освіти, клас/група", "Місце проживання (адреса, номер, телефон)", "П.І.Б. батьків (або їх записаність на телефон)", and "Примітки (за потреби дитини)".

Рис. 3. Оприлюднення даних дітей, які отримали путівки на оздоровлення на офіційній сторінці Степнянської сільської ради

На жаль, є й випадки дистанціювання органів місцевого самоврядування від ініціатив на підтримку сімей з дітьми. Як приклад, в Щасті на громадських засадах та при сприянні міжнародних фондів з весни 2018 року працює центр подолання психотравмуючих подій, який надає місцевим мешканцям послуги психологічної реабілітації.

РЕЙДИ НА ЗАХИСТ ПРАВ ДІТЕЙ

Відповідно до [рішення Степнянської сільської ради від 06.06.2018](#) затверджено перелік заходів щодо проведення операції «Літо 2018». Передбачено наступні заходи:

- ❑ обстеження сімей, що потребують соціального захисту;
- ❑ з метою 100% охоплення дітей навчальним процесом обстежити сім'ї, закріплені за мікрорайоном ради та школою, за результатами обстеження скласти списки дітей дошкільного та шкільного віку;
- ❑ з метою попередження насильства в сім'ях, виявляти факти жорстокого ставлення батьків до дітей. Здійснювати постійний контроль за умовами утримання дітей, які опинились у складних життєвих обставинах. У кожному випадку інформувати службу у справах дітей Волноваської райдержадміністрації;
- ❑ проводити роботу щодо залучення дітей до суспільної праці, тимчасовому працевлаштуванню неповнолітніх, занять у гуртках і спортивних секціях;
- ❑ проводити роботу щодо виявлення та притягнення до відповідальності осіб, які реалізують неповнолітнім алкогольні та тютюнові вироби;
- ❑ провести профілактичні рейди «Сім'я», «Дискотека», «Правопорядок». При проведенні дискотек та розважальних заходів дозволити учням 10–11 класів перебувати на них до 23 години вечора; учням 9 класу - в супроводі батьків або родичів.

Така діяльність сільської ради справді може бути корисною для захисту прав захисту прав дітей.

ПОСЛУГИ З РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ В ПОПАСНІЙ ТА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТАХ РАЙОНУ

В Попасній та Попаснянському районі з 2017 року діє Центр реабілітації дітей з інвалідністю «Лелека»⁴. Центром надаються послуги психологічної, соціальної, фізичної реабілітації. З кінця 2018 року центр розширив спектр реабілітаційних послуг, надаючи послуги з фізкультурно-спортивної реабілітації. За підтримки Представництва Дитячого Фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні центр отримав змогу обладнати майстерні для професійної орієнтації та трудової реабілітації.

Зі слів фахівців Центру, окрім дітей з порушеннями здоров'я ними надаються послуги психологічної допомоги й дітям, що постраждали внаслідок збройного конфлікту – пісочна терапія та інше.

⁴ Розпорядження Голови райдержадміністрації-керівника районної військово-цивільної адміністрації в липні 2017 року був створений Комунальний заклад «Попаснянський районний центр соціальної реабілітації дітей-інвалідів «ЛЕЛЕКА». В лютому 2018 року реабілітаційний центр перейменовано комунальний заклад «Попаснянський районний центр комплексної реабілітації осіб з інвалідністю «Лелека».

В листопаді 2018 року Комунальний заклад підписав меморандум з благодійним фондом «АДРА України» про надання транспортної допомоги дітям з інвалідністю та їхнім батькам, які проживають у населених пунктах, розташованих вздовж лінії розмежування. Впродовж року діти з віддалених населених пунктів району мали можливість приїжджати до центру для отримання реабілітаційних послуг. Однак, зараз можливість довозити дітей для реабілітації з віддалених населених пунктів відсутня, що ускладнює отримання реабілітаційних послуг. Центр також надає частину послуг у філії центру м.Гірське.

Рис. 3-4. Фото діяльності Центру реабілітації «Лелека»⁵

Доступність соціальних послуг

Транспортне сполучення з районними центрами, де розташовані соціальні установи, що надають послуги населенню, а також з адміністративними центрами областей залишається серйозним викликом. Йдеться як про нечасті рейси громадського транспорту, так і недостатність ресурсів в мешканців населених пунктів, що потребують медичних та соціальних послуг. На жаль, з перешкодами, пов'язаними з географічною доступністю соціальних та адміністративних установ зіштовхуються мешканці Красногорівки, Степного, Щастя.

Мобільні офіси соціальних установ

Мар'їнський та Волноваський район поліпшення доступу до адміністративних та соціальних установ районного рівня намагаються вирішувати через підтримку мобільних офісів. Як приклад, В заходах та бюджеті Програми економічного і соціального розвитку Мар'їнського району на 2019 рік та основні напрями розвитку на 2020 і 2021 роки, затвердженої розпорядженням голови РДА, керівника районної військово-цивільної адміністрації № 782 від 19.12.2018, з районного бюджету передбачено виділення 147 тисяч гривень для обслуговування мобільного соціального офісу (бланкова продукція, інформаційні стенди, буклети); обслуговування автомобілю (оренда, ремонт автомобілю, страховий поліс, медичний огляд водія, бензин).

Схожа ситуація і в Мар'їнському районі. В заходах та бюджеті [Програми економічного і соціального розвитку Мар'їнського району на 2019 рік та основні напрями розвитку на 2020 і 2021 роки](#), затвердженої розпорядженням голови райдержадміністрації, керівника районної військово-цивільної адміністрації № 782 від 19.12.2018, з районного бюджету передбачено виділення 147 тисячі гривень для обслуговування мобільного соціального офісу (бланкова продукція, інформаційні стенди, буклети); обслуговування автомобілю (оренда, ремонт автомобілю, страховий поліс, медичний огляд водія, бензин). Проте, на час моніторингу в с. Степне та м.Красногорівка доказів функціонування мобільного офісу не виявлено.

Приймальною Новоайдарського управління соціального захисту відкрито в Щасті. За словами місцевих мешканців, працює вона неофіційно і загалом має функцію збору документів та заяв від населення для подальшого їх розгляду фахівцями управління.

⁵ Фото взято з сторінки Центру в мережі Facebook: <https://www.facebook.com/centre.leleka>

Рис. 5-6. Приймальня Управління соціального захисту Новоайдарського району в Щасті

Крім того, виїзні прийоми ведуться в Мангушському районі. В 5 сільських та селищних радах працюють уповноважені з питань соціального захисту, які ведуть прийом документів на субсидію та інші види соціальних допомог. В районі функціонує «Мобільний офіс». З початку року було здійснено 6 виїздів до віддалених населених пунктів району, звернулось 16 громадян

Доступ маломобільних груп до соціальних та адміністративних установ

Фізична недоступність приміщень, де розташовуються установи, що надають адміністративні та соціальні послуги мешканцям міст призводить до нерівного доступу до цих послуг. На жаль, не дивлячись на функціонування відповідних нормативів та стандартів, їх виконання залишає бажати кращого. І йдеться не лише про неможливість проведення капітального ремонту будівель для створення безперешкодного доступу, але й не виконання тих умов, які не потребують особливих витрат.

Формально, в населених пунктах або районах діють місцеві Комітети забезпечення доступності – консультативно-дорадчі органи, діяльність яких пов'язана зі створенням умов безперешкодного доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп та адміністративних та соціальних будівель. Однак, про ефективність цих населених пунктів говорити не доводиться (Мангуш, Добропілля).

Приклад з Попасної. Єдина петиція, на яку триває збір підписів стосується перенесення кабінету реєстрації місця проживання та отримання довідок з третього на перший поверх. Сподіваючись на позитивне реагування ОМС на цю петицію, все ж шкода, що створення умов для рівного доступу до адміністративних та соціальних послуг не можна реалізувати без використання цього інструменту. Тим більше, що за час збору підписів під петицією та її розгляду, маломобільні мешканці міста й далі долають два поверхи.

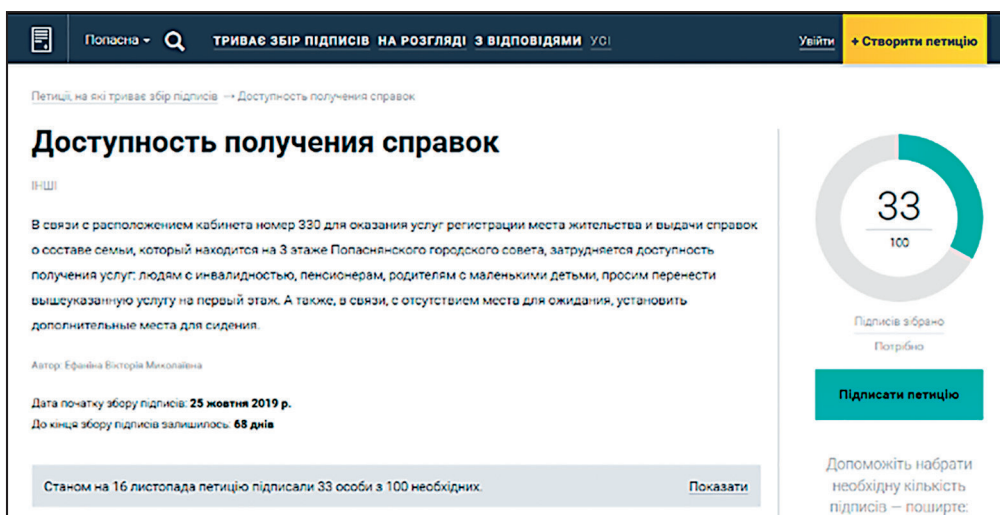

Рис. 7. Петиція на сайті міської ради про перенесення кабінету реєстрації з третього на перший поверх

4. ОГЛЯД СПРАВ ГРОМАДСЬКИХ ПРИЙМАЛЕНЬ УГСПЛ ТА ЦЕНТРУ СТРАТЕГІЧНИХ СПРАВ ЗА НАПРЯМОМ ЗАХИСТУ ПОСТРАЖДАЛИХ ВНАСЛІДОК ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

Огляд справ мережі приймалень, що працюють в межах проекту та судових справ, які супроводжують фахівці Центру стратегічних справ дозволяє простежити, з якими викликами зіштовхуються жертви збройного конфлікту – особи, що втратили здоров'я, люди, житло яких зруйновано, внутрішньо переміщені особи та інші постраждалі особи, чії права було порушено. Одночасно, окреслені справи дозволяють проілюструвати успішні історії захисту прав.

НЕОБҐРУНТОВАНІ ВІДМОВИ У ЩОМІСЯЧНІЙ АДРЕСНІЙ ДОПОМОЗІ ДЛЯ ПОКРИТТЯ ВИТРАТ НА ПРОЖИВАННЯ, У Т.Ч. ОПЛАТУ ЖКГ

До юристів УГСПЛ звернулася переселенка, яка доглядає за дитиною з інвалідністю. Їй органи соціального захисту відмовили у продовженні щомісячної виплати. Річ у тім, що право на цю допомогу від держави втрачається через півроку, якщо переселенець не працевлаштований. Подібний пункт міститься у Постанові Кабінету Міністрів України від 01.10.2014р. № 505.

У цій ситуації, якщо людина не може працевлаштуватись, бо доглядає за хворою дитиною, можна застосувати ст. 11 Закону № 1058 «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування». Якщо один з непрацюючих працевдатних батьків, усиновителів, опікун, піклувальник, фактично здійснює догляд за дитиною з інвалідністю, він підлягає загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню і має право на пенсію. Тобто, особа, яка доглядає за дитиною-інвалідом вважається зайнятою, а не безробітною.

Такі аргументи було викладено у позові до суду, який став на бік переселенки⁶.

ПРИЧИНИ ВИМУШЕНОГО ПЕРЕСЕЛЕННЯ ТРЕБА ДОВОДИТИ В СУДІ

У Дніпрі колишня жителька Донбасу пішла в суд, аби довести зв'язок між своїм вимушеним переселенням і російською агресією на Сході України. Жінка, яка разом зі своїм чоловіком відстоювала проукраїнську позицію і допомагала українським військовим, була змушена покинути рідне селище 2014 року.

Жінка через суд у Дніпрі намагається встановити факт того, що стала переселенкою не з власної волі, а внаслідок збройної агресії проти України та окупації Донбасу. На захопленій території у неї залишився будинок, який вщент розграбували.

У дніпровському суді справа переселенки перебуває вже понад півроку. Юристи кажуть: судитись – це поки що єдиний спосіб довести те, що вимушене переміщення відбулось внаслідок збройної агресії Росії проти України та окупації частини територій Донбасу. Після встановлення цього факту в українському суді можна буде подати заяву до Європейського суду з прав людини й вимагати від Росії компенсації втраченого майна.

Є рішення Верховного суду від 14 березня 2018 року, де чітко зазначено, що переселенці мають право звертатись до суду для встановлення причини вимушеного переселення. Оскільки в самих довідках про переселення не зазначена причина такого переселення. Треба встановити факт, щоб згодом подавати позови до Російської Федерації або іншим чином намагатись домогтись компенсації через втрачені права.

Втім єдиного алгоритму дій для переселенців, які через війну втратили своє майно, в Україні немає. Теоретично – ці люди можуть звертатись не тільки до Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ), а й до українських судів, аби домагатись компенсацій від Росії. Але такі позови Марина Кіптіла вважає безперспективними.

⁶ http://sich-pravo.org/shho-robyty-yakshho-pereselentsyu-neobgruntovano-vidmovlyayut-u-shhomisyachnij-adresnij-dopomozh/?fbclid=IwAR0BsiHX6laAe8TrJs5w3bB0bGclwptNxCzLBIU_BGS1jz1e6EU5Uy6ACag

Між тим, рішенням Жовтневого районного суду м. Дніпропетровська від 08.08.2019 року відмовлено у задоволенні заяви про встановлення факту вимушеного переселення, посилаючись на те, що факт збройної агресії проти України зі сторони Російської Федерації встановлено Законом України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» від 15.04.2014 року № 1207-VII та Законом України «Про санкції» від 14.08.2014 року № 1644-VII та є загальновідомим.

Однак, суд у порушення вищевказаних положень закону не звернув уваги на те, що встановлення факту, що має юридичне значення щодо вимушеного переселення Заявниці з окупованої території Луганської області, відбулось унаслідок збройної агресії Російської Федерації та окупації Російською Федерацією частини території Луганської області, можливе лише у судовому порядку, оскільки законодавець не визначив іншого, позасудового способу встановлення причинно-наслідкового зв'язку між переселенням осіб із зони проведення бойових дій на сході України та військовою агресією Російської Федерації. Крім того, від встановлення такого факту залежить виникнення та реалізація особистих та майнових прав саме Заявниці. При цьому відповідний юридичний факт має індивідуальний характер, оскільки породжує правові наслідки лише для заявника.

На рішення суду подано апеляційну скаргу, розгляд якої мав відбутись 13.11.2019 року, однак, через хворобу судді не відбувся та перенесений на 22.01.2019 року⁷.

У ЗАПОРІЖЖІ НАПРАЦЮВАНО МЕХАНІЗМ ПОВЕРНЕННЯ ПЕНСІЙНИХ ВИПЛАТ

У серпні 2018 року до Громадської приймальні УГСПЛ в Запорізькій області звернулася по допомогу пенсіонерка, яка мала статус особи з інвалідністю та внутрішньо переміщеної особи. Жінка є мешканкою Донецька, про те через збройний конфлікт змушена була переїхати жити до міста Запоріжжя, оскільки мала побоювання за своє життя, була самотньою та не мала близьких родичів, які б підтримували її.

На момент звернення вона не мала жодних засобів до існування. Жінка просила допомогти їй у виплаті заборгованості по пенсії за віком за період квітня-серпня 2018 року.

Завдяки втручанню та роботі юриста громадської приймальні, жінка отримала виплату заборгованості через тиждень після звернення по допомогу до громадської приймальні. Після цієї справи громадською приймальнею в Запорізькій області напрацьовано практику погашення заборгованості за пенсійними виплатами у досудовому (претензійному) порядку, яка успішно використовувалась при подібних кейсах.

Визнання трудового стажу та призначення пенсії ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНІЙ ОСОБИ

В Маріупольську приймальню УГСПЛ звернулася особа, що мешкає на непідконтрольній території та має статус внутрішньо переміщеної особи. Питання полягало в тому, що пенсійний фонд не призначає їй пенсію за віком з мотивів неприйняття довідок з непідконтрольних уряду України територій, які надала заявниця. При цьому пенсійний фонд не виніс рішення з відмови в нарахуванні пенсії, не виклав свої мотиви.

Юристи приймальні вирішили скласти позов до окружного адміністративного суду Донецької області про визнання протиправною бездіяльності та зобов'язати вчинити певні дії.

На жаль, суд виніс рішення про відмову в наших позовних вимогах, з мотивів відсутності Рішення пенсійного фонду в нарахуванні пенсії, але ж в той самий час суд приймає окрему ухвалу про зобов'язання Пенсійному фонду винести рішення відносно заявниці та

⁷ <https://www.radiosvoboda.org/a/29961168.html?fbclid=IwAR2MEKBekVmElyg41bkPRqTqQrn8fJASuHwgFM8upHJw3XN1MTIVblcMdw>

в правильності нарахувань пенсійних виплат. Суд також зобов'язав відповідача повідомити суд про виконання окремої ухвали не пізніше місяця з дня отримання окремої ухвали відповідачем.

Пенсійний фонд подає апеляційні скарги на рішення суду та на окрему ухвалу суду до Першого апеляційного адміністративного суду. Ці дві скарги були повернуті відповідачу, через несплату судового збору.

Наразі, чекаємо дату вступу в закону силу рішення та окремої ухвали суду і направляємо вимогу на виконання рішення до пенсійного фонду.

Основні проблемні питання в цій справі – це побоювання позивача, що пенсійний фонд і після вступу рішення в закону силу не буде їх виконувати. Далі плануємо подавати заяву у виконавчу службу та, можливо, звернення до правоохоронних органів з метою захисту соціальних прав особи.

Поновлювати «заморожені» пенсійні виплати доводиться через суд

Викладачу переміщеного Донецького національного технічного університету була затримана пенсія у зв'язку з тим, що він перетинав лінію розмежування та знаходився певний час у Донецьку. Повернувшись до Покровська чоловік виявив, що Пенсійним фондом були заблоковані виплати через те, що він вважався таким, що нині проживає на окупованій території, хоча й продовжував сплачувати податки зі своєї зарплати та продовжував свою викладацьку діяльність у Покровську.

Юристами місцевої приймальні УГСПЛ було складено позовну заяву та згодом викладачеві вдалось через суд поновити виплати .

Судова справа щодо відшкодування моральної шкоди

Клієнтка приймальні УГСПЛ, перебуваючи в м. Попасна Луганської області, попала під раптовий мінометний обстріл. В результаті попадання під обстріл, вона зазнала осколкових поранень всього тіла та була доставлена до лікарні в м. Попасній. Оскільки в м. Попасній необхідну медичну допомогу надати не змогли у зв'язку з відсутністю обладнання та необхідних спеціалістів на реабілітації була доставлена до м. Бахмут Донецької області, де було поставлено діагноз «мінно-вибухова травма», внаслідок чого було ушкоджено значну частину тіла заявниці. На стаціонарному лікуванні у травматичному відділенні лікарні м. Бахмут перебувала з більше місяця.

Згодом проходила стаціонарне лікування в Обласній клінічній лікарні – центрі екстреної допомоги та медицини катастроф в м. Харків. Заявниця перенесла операцію з видалення осколків. Після цього, вона кілька разів перебувала на лікуванні.

Отже, наслідком бойових дій громадянка отримали значні порушення здоров'я, що призвело до матеріальної та моральної шкоди. Наразі, підготовлено заяву про стягнення моральної шкоди до суду першої інстанції.

Справи про компенсацію за втрачене або зруйноване житло

У смт Новгородське м. Торецька Донецької області було пошкоджено снарядами житловий будинок, гараж та погріб заявниці. Будинок не придатний для проживання, потребує капітального ремонту. За фактом руйнування будинку порушено кримінальну справу за ознаками вчинення злочину, однак вирок у справі відсутній, осіб, які вчинили злочин, до відповідальності не притягнуто.

Заявниця звернулася до суду із позовом про виплату їй компенсації. Національні суди відмовили їй, оскільки «...позивачці завдано майнової шкоди під час проведення антитерористичної операції, проте вона не надала доказів того, що вона зверталась до органів місцевого самоврядування з пропозицією про добровільну передачу пошкодженого будинку чи можливості забезпечення її новим житлом замість пошкодженого». Провадження у Верховному Суді зупинене до закінчення перегляду у касаційному порядку Великою Палатою Верховного Суду справи № 265/6582/16-ц (зразкова справа).

Поранені особи дискриміновані за місцем проживання

Чоловіка було поранено під час обстрілу міста Горлівка Донецької обл. 21 січня 2015 року. Внаслідок чого він отримав інвалідність. Проте через встановлення в законі «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» обмеження щодо визначення осіб, які стали особами з інвалідністю внаслідок поранень чи інших ушкоджень здоров'я на території проведення антитерористичної операції, потерпілому було відмовлено в наданні статусу. Наразі адвокатом готується позов щодо визнання вказаної відмов незаконної.

5. РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПОЛІПШЕННЯ ДОСТУПУ МЕШКАНЦІВ ГРОМАД, ЩО ПОСТРАЖДАЛИ ВНАСЛІДОК ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ ТА ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ ТА СОЦІАЛЬНИХ ДОПОМОГ ТА СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ПОСТРАЖДАЛИХ ВНАСЛІДОК ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ:

1. Верховній Раді України внести зміни до ст. 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» щодо поширення статусу осіб з інвалідністю внаслідок війни на осіб, які проживають на території окупованих районів Донецької і Луганської областей та набули поранень, контузії чи каліцтва після 1 грудня 2014 року.
2. Кабінету Міністрів України напрацювати механізм компенсації жертвам збройного конфлікту.
3. Міністерству соціальної політики України, Міністерству охорони здоров'я України, місцевим державним адміністраціям забезпечити надання реабілітаційних послуг та послуг з психологічної допомоги постраждалим особам, які цього потребують.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГДНОГО РІВНЯ ЖИТТЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ:

1. Кабінету Міністрів України спільно з представництвом органів місцевого самоврядування напрацювати механізм реалізації на місцевому рівні заходів, передбачених Планом заходів з реалізації Стратегії інтеграції внутрішньо переміщених осіб та впровадження довгострокових рішень щодо внутрішнього переміщення на період до 2020 року.
2. Органам місцевого самоврядування поширити здійснювані заходи місцевої політики із подолання бідності та надання соціальних послуг на внутрішньо переміщених осіб, що проживають у громаді. Кабінету Міністрів України розробити заходи підтримки ОМС на ці цілі.

Доступ до адміністративних, соціальних послуг:

1. Внести зміни до ЗУ «Про автомобільний транспорт» щодо внесення до соціальних зобов'язань перевезення за окремими маршрутами. У Порядку проведення конкурсів на перевезення пасажирів передбачити норму щодо додавання соціального маршруту до найбільш прибуткових маршрутів у якості соціального зобов'язання перевізників.
2. Посилити відповідальність за недотримання будівельних норм та стандартів у сфері безперешкодного доступу до будівель під час здійснення ремонту будівель, відновлення зруйнованих адміністративних, медичних та соціальних споруд.

Впровадження мінімальних соціальних стандартів:

1. Переглянути розрахунок та набір товарів, що входять до формування прожиткового мінімуму.

Спроможність громад реалізовувати законодавчі соціальні гарантії:

1. Кабінету Міністрів України спільно із представницькими органами місцевого самоврядування напрацювати законодавчі зміни щодо реалізації декларованих державою соціальних гарантій окремим категоріям.
2. При визначенні державних засад соціального забезпечення та підтримки працювати відповідно до повноважень: не встановлювати загальнодержавними органами положень, виконання яких повністю покладається на місцеві бюджети; виписувати такі позиції на рівні рекомендацій, позитивного досвіду; проводити ширше громадське обговорення рішень, де межують функції загальнодержавної та місцевої влади.